

# Rikkärr



gulyxne



kalkgrynsnäcka



Större agatsnäcka

**Rikkärr** är mineralrika (som regel kalkrika) kärr med förhållandevis högt pH (6-8). I rikkärr finns en mycket rik biologisk mångfald som totalt omfattar minst 160 rödlistade arter. Bottenskiktet domineras av olika brunmossor. Typiska kärlväxter är på Gotland axag, kärllilja, majviva, svarthö, tätört, brun ögontröst och olika orkidéer. I rikkärren finns också en mängd arter av snäckor, småfjärilar, skalbaggar och spindlar. Den kalkrika berggrunden gör att det finns förhållandevis mycket rikkärr på Gotland.

Förr utnyttjades rikkärren på fastlandet till stor del som slåttermarker, på Gotland låg de som regel på utmarken där djuren betade under sommaren. Sedan 1800-talet har rikkärren blivit färre. Ungefär 60 % av rikkärren har odlats upp på Gotland. Av de kvarvarande är många helt eller delvis förstörda av dikningar, körskador och igenväxning till följd av upphörd hävd. Även för hårt betestryck kan vara ett problem då det kan bli trampskador.

## Några rikkärrsarter

**Gulyxne** är en liten orkidé, upp till ca 1 dm hög. Den växer nästan uteslutande i rikkärr, ofta på kustnära lokaler. Känd förekomst är ca 20 000 plantor på drygt 100 lokaler i sydöstra Sverige. Arten har minskat kraftigt i Skåne och på Gotland p.g.a. utdikning och upphörd eller felaktig hävd. Den är klassad som missgynnad enligt rödlistan.

**Större agatsnäcka** är en landlevande snäcka med upp till 7,5 mm långt genomskinligt och starkt glänsande ljusbrunt skal. Den är kalkkrävande och helt bunden till rika sumpskogar och kalkkärr. Arten har höga krav på en stabil hydrologi. Den är känd från 78 lokaler men har minskat kraftigt på Gotland till följd av för hårt betestryck och utdikning. 1997 konstaterade man på Gotland att snäckan hade försvunnit från 72 procent av sina tidigare kända lokaler.

**Kalkkärrsgrynsnäckan** är en landlevande snäcka som förekommer i rikkärr i hela landet, speciellt inom kalkområden. Den är känd från ca 400 lokaler över hela landet och missgynnas av för hårt betestryck samt igenväxning. Den är klassad som missgynnad enligt rödlistan.



## Så här kan du gynna rikkärren!

- Dika inte i närheten av rikkärr och undvik även att dikesrensa.
- Lägga igen gamla diken så att kärret däms upp.
- Hävda marken med bete eller slåtter. Om marken betas måste betestrycket vara svagt och det bör ingå mycket annan mark i fällan så att inte djuren går i rikkärret hela tiden.
- Röj rikkärret om det har blivit tätt med träd och buskar.

## Vad är ett åtgärdsprogram?

Åtgärdsprogram tas för närvarande fram för en mängd hotade arter som behöver särskilda åtgärder för att kunna bevaras för framtiden. Åtgärdsprogrammet för rikkärr har tagits fram av länsstyrelsen i Uppsala län, och länsstyrelsen på Gotland ansvarar för att åtgärder utförs på Gotland. Programmet finns att ladda ner på naturvårdsverkets hemsida, [www.naturvardsverket.se](http://www.naturvardsverket.se).

### Kontakt

Annika Forsslund , 010-223 93 70 [annika.forsslund@lansstyrelsen.se](mailto:annika.forsslund@lansstyrelsen.se)

David Lundgren, 010-223 92 67 [david.lundgren@lansstyrelsen.se](mailto:david.lundgren@lansstyrelsen.se)

Koordinatorer, åtgärdsprogram för hotade arter

[www.lansstyrelsen.se/gotland](http://www.lansstyrelsen.se/gotland)

